

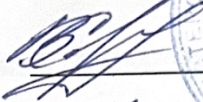
Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН

«31» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

рівень вищої освіти - другий (магістерський)

галузь знань - D Бізнес, адміністрування та право

спеціальність - D8 Право

освітня програма - Право

вид дисципліни - обов'язкова

факультет - юридичний

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

31 серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Мічурін Євген Олександрович, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

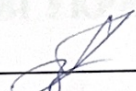
Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол від 28 серпня 2026 року, № 1

Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено с гарантом освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
другого (магістерського) рівня вищої освіти

 Ганна ЗУБЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 31 серпня 2026 року, № 1

Голова методичної комісії
юридичного факультету Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми цивільного права» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю D8 Право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є досягнення всебічного глибокого розуміння та засвоєння студентами сутності та природи сфери актуальних питань цивільного права та роботи з відповідними міжнародними та національними нормативними документами.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення та аналіз правових проблем, формування та обґрунтування правових позицій та застосування отриманих знань у практичних ситуаціях.

1.3. Кількість кредитів - 4 кредити

1.4. Загальна кількість годин - 120 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
32 год.	6 год.
Практичні, семінарські завдання	
16 год.	4 год.
Лабораторні завдання	
Самостійна робота, у тому числі	
72 год.	110 год.
Індивідуальне завдання	
10 год.	10 год.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ІК. Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК 12. Здатність працювати в команді

СК 1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК 1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності

СК 2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу

на правову систему України

СК 3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні

СК 4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України

СК 5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції

СК 6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію

СК 9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності

СК 10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК 11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів

СК 13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією

СК 14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини

СК 15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості

СК 16. Знання і розуміння ролі права в розбудові цифрових економіки, суспільства та держави

СК 17. Здатність до інноваційного мислення та оперування знаннями про суспільство, інформаційні технології та правничу професію.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання

ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності

ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права

ПРН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції

ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних

правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування

ПРН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування

ПРН 16. Брати продуктивну участь у розробці проєктів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини

ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності. Визначені закладом вищої освіти:

ПРН 18. Готувати проєкти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку, зробленого у різних правових ситуаціях

ПРН 19. Формулювати багатоваріантність розв'язання правових проблем (задач) у вирішенні практичних ситуацій.

1.8. Пререквізити: Теорія права та держави. Цивільне право (загальна частина). Цивільне право (особлива частина). Господарське право. Цивільний процес. Господарський процес.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні проблеми цивільного права

Тема 1. Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях

Діалектичний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях. Системно-структурний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях. Формально-логічний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях.

Тема 2. Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях

Поняття новизни у цивільно-правових дослідженнях. Види новизни у цивільно-правових дослідженнях. Прийоми формування новизни у цивільно-правових дослідженнях.

Розділ 2. Окремі проблеми цивільного права

Тема 3. Істотні умови договору.

Розвиток уявлень про істотні умови договору в Стародавньому Римі. Формування категорії «істотні умови договору» в доктрині цивільного права. Сучасні погляди на істотні умови договору: єдність і диференціація. Визначення достатності істотних умов для окремих видів договорів: сутність проблеми і підходи до її вирішення.

Тема 4. Цивільно-правова відповідальність.

Наукові погляди на цивільно-правову відповідальність у працях вчених. Сутність цивільно-правової відповідальності. Співвідношення відповідальності і санкцій цивільного законодавства. Співвідношення відповідальності і обов'язків у цивільному праві. Зміст категорії «режим цивільно-правової відповідальності».

Тема 5. Обмеження житлових прав громадян.

Поняття обмежень житлових прав громадян. Ознаки обмежень житлових прав громадян. Сутність (зміст) обмежень житлових прав громадян. Обґрунтування існування в сучасному цивільному праві категорії обмежень. Її зв'язок і відмінності від «заборон» та інших цивільно-

правових категорій.

Тема 6. Проблеми корпоративного права.

Поняття корпоративного права. Підходи до формування змісту корпоративного права. Різниця англійської та американського підходів до визначення корпоративного права. Предмет вивчення корпоративного права на сучасному етапі.

Тема 7. Державна реєстрація прав на нерухоме майно. Проблеми реформування.

Сутність державної реєстрації прав на нерухоме майно. Підходи до державної реєстрації прав на нерухоме майно в сучасній Україні. Момент виникнення права власності на нерухоме майно за договором. Сутність змін у законодавстві, які стосуються державної реєстрації прав на нерухоме майно.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усь ого	у тому числі					Усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1 Загальні проблеми цивільного права												
Тема 1. Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях	18	4	4			10	17	1	1			15
Тема 2. Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях	16	4	2			10	17	1	1			15
Разом за розділом 1	34	8	6			20	34	2	2			30
Розділ 2 Окремі проблеми цивільного права												
Тема 3. Істотні умови договору	16	4	2			10	18	1	1			16
Тема 4. Цивільно-правова відповідальність	18	6	2			10	18	1	1			16
Тема 5. Обмеження житлових прав громадян	16	4	2			10	17	1				16
Тема 6. Проблеми корпоративного права	18	6	2			10	17	1				16
Тема 7. Державна реєстрація прав на нерухоме майно. Проблеми реформування	18	4	2			12	16					16
Разом за розділом 2	86	24	10			52	86	4	2			80
Усього годин	120	32	16		10	72	120	6	4		10	110

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна/заочна ф.н.)
1	Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях	4/1

2	Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях	2/1
3	Істотні умови договору.	2/1
4	Цивільно-правова відповідальність.	2/1
5	Обмеження житлових прав громадян.	2
6	Проблеми корпоративного права.	2
7	Державна реєстрація прав на нерухоме майно. Проблеми реформування.	2
	Разом	16/4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна/заочна ф.н.)
1	Тема 1. Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	10/15
2	Тема 2. Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	10/15
3	Тема 3. Істотні умови договору. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	10/16
4	Тема 4. Цивільно-правова відповідальність. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	10/16
5	Тема 5. Обмеження житлових прав громадян. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	10/16
6	Тема 6. Проблеми корпоративного права. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	10/16
7	Тема 7. Державна реєстрація прав на нерухоме майно. Проблеми реформування. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	12/16
	Разом	72/110

6. Індивідуальні завдання

Студенти виконують індивідуальне завдання у вигляді реферату. Вимоги до написання індивідуального завдання (реферату):

1. Мова написання – українська, у науковому стилі
2. Загальний обсяг роботи 7-0 арк. формату А-4, текст розміщується з одного боку сторінки
3. Текстові вимоги: редактор – Word; шрифт – Times New Roman, чорний колір, 14 кегель, через 1,5 інтервал; поля: зверху – 2 см, знизу – 2 см; зліва – 3 см, справа – 1,5 см, книжковий формат, нумерація сторінок у верхньому правому кутку
4. Обов'язкові посилання у тексті завдання на використані джерела: у квадратних дужках вказується номер джерела за списком та номер сторінки в ньому (за наявності), де викладена відповідна інформація. Дужки проставляються безпосередньо за текстом, якого стосується

посилання. Наприклад: «автори вважає, що ... /викладається зміст думки/ [1, с. 2-3]»; цифри «1» в даному прикладі – це номери, під якими розміщені зазначені роботи у списку використаних джерел, «с. 2-3» – номери сторінок

5. В посиланнях на наукові статті, опубліковані у збірниках наукових праць, періодичних виданнях тощо обов'язково зазначається прізвище автора та назва праці, назва видання, рік, номер випуску, сторінки, на яких розміщено дану працю

6. Запозичення чужих думок без посилання на автора не дозволяється

7. Положення роботи мають бути сформульовані на основі чинних нормативно-правових джерел.

Нормативний матеріал, наукову, навчальну та іншу спеціальну літературу за темою індивідуального завдання студент підбирає самостійно. Більш п'яти років тому написана наукова база може використовуватися тільки в якості порівняльного елементу.

Теми рефератів студентами обираються самостійно: одна з наступних тем.

1. Діалектичний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях.

2. Системно-структурний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях.

3. Формально-логічний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях.

4. Новизна у цивільно-правових дослідженнях.

5. Сучасні погляди на істотні умови договору: єдність і диференціація.

6. Наукові погляди на цивільно-правову відповідальність.

7. Сутність цивільно-правової відповідальності.

8. Поняття обмежень житлових прав громадян.

9. Сутність (зміст) обмежень житлових прав громадян.

10. Обґрунтування існування в сучасному цивільному праві категорії обмежень. Її зв'язок і відмінності від «заборон» та інших цивільно-правових категорій.

11. Поняття корпоративного права.

12. Підходи до формування змісту корпоративного права.

13. Предмет вивчення корпоративного права на сучасному етапі.

7. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;

2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);

3. практичні – формування вмінь і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі методи оцінювання знань та умінь:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей на практичних заняттях, поточне тестування);

- контрольна робота (проводиться у вигляді письмових завдань);

- індивідуальне завдання;

- підсумковий контроль (екзамен).

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо.

Контрольна робота з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни в форматі відповідей на відкриті питання.

Індивідуальне завдання у вигляді реферату виконується кожним студентом згідно до визначених тем і перевіряється викладачем.

Екзамен - форма підсумкового контролю з навчальної дисципліни за семестр, що спрямована на перевірку засвоєння теоретичного та практичного матеріалу.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового контролю з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Список питань для підсумкового контролю

1. Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях
2. Діалектичний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях.
3. Системно-структурний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях.
4. Формально-логічний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях.
5. Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях
6. Поняття новизни у цивільно-правових дослідженнях.
7. Види новизни у цивільно-правових дослідженнях.
8. Прийоми формування новизни у цивільно-правових дослідженнях
9. Розвиток уявлень про істотні умови договору в Стародавньому Римі.
10. Формування категорії «істотні умови договору» в доктрині цивільного права.
11. Сучасні погляди на істотні умови договору: єдність і диференціація.
12. Визначення достатності істотних умов для окремих видів договорів: сутність проблеми і підходи до її вирішення.
13. Наукові погляди на цивільно-правову відповідальність у працях різних періодів.
14. Сутність цивільно-правової відповідальності.
15. Співвідношення відповідальності і санкцій цивільного законодавства.
16. Співвідношення відповідальності і обов'язків у цивільному праві.
17. Зміст категорії «режим цивільно-правової відповідальності».
18. Поняття обмежень житлових прав громадян.
19. Ознаки обмежень житлових прав громадян.
20. Сутність (зміст) обмежень житлових прав громадян.
21. Обґрунтування існування в сучасному цивільному праві категорії обмежень. Її зв'язок і відмінності від «заборон» та інших цивільно-правових категорій.
22. Проблеми корпоративного права. Поняття корпоративного права.
23. Підходи до формування змісту корпоративного права.
24. Різниця англійської та американського підходів до визначення корпоративного права.
25. Предмет вивчення корпоративного права на сучасному етапі.
26. Сутність державної реєстрації прав на нерухоме майно.
27. Підходи до державної реєстрації прав на нерухоме майно в сучасній Україні.
28. Момент виникнення права власності на нерухоме майно за договором.

29. Сутність змін у законодавстві, які стосуються державної реєстрації прав на нерухоме майно.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\sum 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання			Разом	Екзамен	Сума
T1-T7	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання			
$\sum 40$	10	10	60	40	100

Для допуску до складання екзамену здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт

використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних, проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недеклароване використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, причому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання індивідуального завдання (реферату)

Кількість отриманих балів	Критерії отримання відповідної кількості балів
0 балів	робота не зараховується; студентом не дотримано визначених вимог, тематика роботи не розкрита взагалі, при написанні не використано джерел; студент не орієнтується в тематиці роботи та не може відповісти на жодне з поставлених питань
1-4 балів	робота не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються; при виконанні роботи використано менш ніж 5 джерел, не використано міжнародні наукові джерела; в роботі відсутні посилання на використані джерела, тема роботи розкрита однобічно, відсутня логічність викладення матеріалу; не дотримано структури роботи; в роботі допущено суттєві граматичні та/або стилістичні помилки; студент не відповів на переважну більшість поставлених питань
5-7 балів	робота виконана на належному теоретико-практичному рівні; дотримано вимоги, які висуваються до написання роботи, робота належним чином структурована, але в недостатній мірі проаналізовані наукові джерела та відсутній творчий підхід до виконання поставлених завдань, допущено незначні порушення логічності та/або систематичності викладення матеріалу; допущено незначні неточності в оформленні роботи; студент відповів на усі поставлені питання
8-10 балів	робота виконана на високому науково-практичному рівні; в роботі продемонстровано високій рівень знань та творчого осмислення отриманих результатів дослідження; не допущено помилок при оформленні роботи; студент відповів на усі поставлені питання

Критерії оцінювання контрольної та екзаменаційної робіт

Контрольна та екзаменаційна роботи складаються з 10 та 40 тестових завдань відповідно. Кожне тестове завдання варіанти відповідей, тільки один з яких є правильним; за кожную правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про нотаріат». *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39.
4. Закон України «Про звернення громадян». *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.

Підручники, навчальні посібники

1. Мічурін Є.О. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 250 с.
2. Дзера О.В. Цивільно-правова наука і практика: збірник науково-правових (консультативних, експертних) висновків. Київ: Алерта, 2023. 572 с.
3. Нетипові об'єкти : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. 266 с.
4. Чернега В.М. Актуальні проблеми цивільного права та процесу. Навчальний посібник. Ліра-К. 2024. 254 с.

Допоміжна література

1. Мічурін Є.О. Обмеження у цивільному праві під час воєнного чи надзвичайного стану. Теорія та практика правозастосування в сучасних умовах державотворення: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 05 травня 2023 року). Івано-Франківськ. Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила». 2023. С. 197-201.
2. Мічурін Є.О. Документування воєнних злочинів щодо пошкодження та руйнування будівель та правові механізми надання житла постраждалим. *Law & Society*. 2025. № 11. С. 145-151. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/lsp/issue/view/410>
3. Мічурін Є.О. Використання штучного інтелекту і академічна доброчесність: приватно-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Право». 2025. Вип. 40. С. 129-136. URL: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-13>
4. Мічурін Є.О. Житлове право України: виклики сьогодення та реалії воєнного стану. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Право». 2025. Вип. 39. С. 235-240. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/24290>
5. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Людиноцентрична цивілістика: формування школи. *Часопис цивілістики*. 2025. Вип. 56. С. 5-14.
6. Мічурін Є.О. Цивільно-правове регулювання суспільних відносин у цифровому середовищі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Право». 2023. № 36. С. 115-121. URL: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-13>
7. Мічурін Є.О. Допоміжні репродуктивні технології: цивільно-правове регулювання. *Університетські наукові записки*. 2024. № 6. С. 4-12. URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/102_4-12/408
8. Мічурін Є. О. Щодо дискусії про право власності на цифрову річ. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Право». 2024. Вип. 38. С. 116-123. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/24052/23085>
9. Мічурін Є.О. Смарт-контракт у приватному праві. *Форум Права*. 2025. № 81(1). С. 53–59. URL: <http://doi.org/10.5281/zenodo.13923187>
10. Мічурін Є.О. Цифрова річ та інші цифрові блага як об'єкти цивільних прав. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія Право. 2025. Вип. 88: ч. 1. С. 323-327. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/05/49.pdf>
11. Мічурін Є.О. Суб'єкти цивільно-правової відповідальності за шкоду, завдану штучним

інтелектом, за законодавством ЄС та України. *Університетські наукові записки*. 2025. № 4. С. 4-13. URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/106_4-13/431

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Єдиний державний реєстр судових рішень України URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
2. European Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group) URL: <http://www.acquis-group.jura.uni-osnabrueck.de>
3. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR) URL: http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en
4. The principles of european contract law URL: <http://www.jus.uio.no>
5. Електронне наукове видання «Юридичний науковий електронний журнал» URL: <http://www.lsej.org.ua/>
6. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського URL: <http://irbisnbul.gov.ua/>
7. Офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <http://rada.gov.ua/>
8. Офіційний вісник України URL: <http://ovu.com.ua/>
9. Про закони. Випуск № 49. Посвідчення правочинів щодо нерухомого майна за участю малолітніх осіб URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XP7ey6Uq6JM>
10. Реєстрація речових прав на нерухоме майно URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VUNckNlOkB8>
11. Юридичний журнал «Право України» URL: <http://pravoua.com.ua/>
12. Юридичний журнал «Форум права» URL: www.irbis-nbul.gov.ua
13. Юридичний журнал «Юстиніан» URL: <http://www.justinian.com.ua/>